

переводе, изложены результаты исследования специфики, структуры и содержания указанного языкового портфеля.

Ключевые слова: языковой портфель для обучения письменному переводу, будущие преподаватели иностранных языков, письменный двусторонний перевод в сфере профессиональной коммуникации, профессионально ориентированная компетентность в письменном двустороннем переводе.

Fabrychna Ya. H.

TRANSLATION PROFICIENCY LANGUAGE PORTFOLIO FOR INTENDING FOREIGN LANGUAGES TEACHERS

The article deals with the language portfolio development for teaching future foreign language teachers written translation in the sphere of professional communication as a diagnostic tool of their professional competence level in written translation. The results of investigating peculiarities, structure and contents of the language portfolio are given.

Key words: language portfolio for teaching translation, future foreign language teachers, written translation in the sphere of professional communication, professional competence in written translation.

УДК 371.671

Д.А. Марєєв

ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК З ДІАЛЕКТОЛОГІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Статтю присвячено питанню створення і використання електронного посібника з діалектології в навчальному процесі ВНЗ. Окреслено мультимедійні технології, які доцільно використати в такій праці.

Ключові слова: діалектологія, посібник з діалектології, електронний посібник, навчально-методичне забезпечення.

Постановка проблеми. З огляду на сучасні тенденції інформатизації навчально-виховного процесу необхідним є упровадження інформаційних технологій у цикл фахової підготовки студентів-філологів, зокрема в курс української діалектології.

Оскільки цілісний навчальний процес неможливий без початково-методичного комплексу з певної дисципліни, постає необхідність упровадження електронних засобів навчання, зокрема електронних посібників.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема використання інформаційних технологій у навчальному процесі є не новою, але й досі окремі її аспекти залишаються остаточно не вирішеними. Дискусійним є питання визначення і впровадження в навчальний процес електронних посібників та підручників, які розробляються на основі мультимедійних засобів. Інформатизацію навчання, використання електронних освітніх ресурсів (насамперед електронних посібників) у своїх працях висвітлюють С. О. Христочевський, А. І. Башмаков, О. В. Зими́на, В. М. Агеєв, І. В. Доротюк, Т. М. Романченко, М. Ю. Кадемія, Л. Г. Ільїна, Л. Є. Коваль, О. Г. Єсіна, Н. В. Кононець.

Незважаючи на зростаючу популярність електронних посібників у навчальному процесі, відчувається брак таких видань із гуманітарних дисциплін, зокрема із діалектології, що й обумовлює актуальність наукової розвідки.

Метою статті є висвітлення питання створення та використання у навчальному процесі ВНЗ електронного посібника з діалектології.

Незважаючи на зростаючу популярність електронних засобів навчання, досі відсутнє єдине розуміння понять "електронний посібник" та "електронний підручник". Під ними розуміють і документи в багатьох електронних форматах, і навчальні web-сторінки, і навіть електронні програми.

Виклад основного матеріалу. О. Б. Тищенко зазначає, що електронний посібник – це "комп'ютерний педагогічний програмний засіб, призначений насамперед для пред'явлення нової інформації, яка доповнює друковані видання, що служить для індивідуального і індивідуалізованого навчання і що дозволяє в обмеженій формі тестувати отримані знання та вміння тих, кого навчають" [9, с. 89].

Чимало науковців схиляється до думки, що електронний посібник – це насамперед програма, програмний або програмно-методичний комплекс і под. (див. [3; 7; 8]).

Чіткого визначення електронних посібника та підручника не дає і Положення про електронні освітні ресурси, у якому вказано, що "електронний навчальний посібник – навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник; електронний підручник – електронне навчальне видання з систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі" [6].

Попри відсутність єдиної дефініції, вчені вважають, що кожний електронний посібник, незалежно від його змістового наповнення й типології, повинен відповідати певним вимогам, а саме:

- оптимальному забезпеченню взаємодії оператора з комп'ютером;
- досягненню мети і завдань навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей суб'єктів навчання;
- проблемному поданню матеріалу завдань;
- спрямованості на інтенсивне керування процесом пізнання.

Крім того, під час застосування електронних посібників необхідно враховувати такі чинники:

- ступінь відповідності інформаційного і технологічного забезпечення посібника навчальній програмі з даного предмета;
- позитивність впливу мотиваційних орієнтацій на формування в учнів, студентів знань та вмінь більш високого рівня;
- варіативність індивідуалізованих і диференційованих навчальних завдань;
- інтенсивність використання інноваційних методів навчання [2].

На нашу думку, електронний посібник – це такий освітній продукт, який за рахунок графіки, анімації, аудіо- та відеонаповнення, спеціального програмного забезпечення розширює та доповнює традиційний посібник на друкованій основі.

Оскільки на викладання української діалектології у більшості ВНЗ України

відводиться незначна кількість годин, не приділяється багато уваги і посібникам. Фактично найновішими з них є друковані видання "Українська діалектологія" С. П. Бевзенка та "Українська мова та її говори" І. Г. Матвіяса. Низка посібників, які видаються при університетах та інститутах, часто спираються на видання 80-90-х рр. ХХ ст. і їх використовують у межах окремих навчальних закладів; відсутня єдина програма, за якою викладається матеріал; оригінальними ж є переважно завдання та інколи тексти, що ілюструють діалектне мовлення.

Конче необхідним є сучасний посібник з діалектології, який би відображав нові досягнення сучасного мовознавства, історію українських говорів, взаємодію літературної мови і діалектної, охоплював би всі українські говори і говори національних меншин, що проживають в Україні (див. [5, с. 250]).

Зрозуміло, що у підручниках та посібниках повинна висвітлюватися найновіша інформація з певної галузі знань. Діалектна мова постійно розвивається, науковці уточнюють ареали окремих явищ, говорів, видають регіональні атласи, діалектні словники, монографії. З огляду на це важливим є створення саме електронного посібника, у який можна вносити зміни, залучаючи найновіші емпіричні дані. У друкованому паперовому варіанті такі правки з прагматичної точки зору неможливі. Кожне перевидання – це складний процес, який вимагає значних часових і фінансових витрат.

Привертає до себе увагу і технічна здатність електронного посібника.

Текстова частина електронного посібника з діалектології, на відміну від друкованого видання, супроводжується перехресними гіперпосиланнями, посиланнями на глосарій, що сприяє швидшому пошукові необхідної інформації.

Відомо, що важливим джерелом вивчення діалектів є тексти. Але діалектні транскрипції є недосконалими, оскільки не можуть передати всієї специфіки говірки. Відомий український діалектолог П.Ю. Гриценко зауважив: "Якби при виданні текстів можна було б відтворити різні ступені наближення одного звука до іншого, градацію змін одного звукотипа у напрямку до іншого, напр. о до у чи а до е, то такий запис тексту мав би вигляд складної багаторівневої побудови. Проте й тоді не було б остаточної певності, що вдалося точно відтворити динамічні, дуже плинні за своєю природою звуки" [1, с. 10]. Отже, очевидною є перевага аудіозаписів.

Електронні посібники дають змогу супроводжувати транскрибовані тексти аудіозаписами до них. Спостереження за транскрибованими текстами під час їх аудіовідтворення сприяє виробленню мовного чуття, уміння транскрибувати, допомагає відчувати весь колорит говірки, вдосконалити знання мови, глибше розуміти живе мовлення діалектоносіїв.

Оскільки вивчати лексику доцільно не лише в лексикологічному та ареалогічному аспектах, а й у зв'язку з матеріальною і духовною культурою, необхідним є залучення до електронного посібника з діалектології ілюстрацій та моделей предметів, що описуються. Це допомагає точно отримати уявлення про реалію, яку студенти не бачили, або яка має певні відмінності в різних регіонах і навіть в одній і тій же говірці.

Перевагою електронного посібника є можливість гіперпосилань з карти говорів

української мови безпосередньо до мовної інформації про наріччя, діалект, а також до зразків мовлення з тієї чи іншої території.

Електронний посібник з діалектології дозволяє супроводжувати навчальний матеріал додатковою інформацією, яка може частково виходити і за межі навчальної програми з даної дисципліни, але є важливою для глибшого розуміння процесів мовного розвитку, сприяє формуванню лінгвістичної компетенції студентів-філологів.

Звичайно, це далеко не весь перелік можливих переваг електронного посібника з діалектології, і було б дуже добре, щоб цей продукт з'явився в освітньому середовищі нашої країни.

На жаль, розробка онови такого продукту – це кропітка робота, яка вимагає тривалої методичної підготовки, залучення фахівців з діалектології, які б уклали текст видання, комп'ютерних дизайнерів, які б створили програмне забезпечення посібника.

Звичайно, електронний посібник, зокрема із діалектології, має і низку вад, серед яких варто виокремити:

- залежність від енергоносіїв;
- порівняно обмежений термін експлуатації накопичувачів інформації;
- відсутність єдиного стандарту: якщо сьогодні популярними є формати файлів типу .txt; .html; .fb2; .djvu; .pdf; .exe тощо, то через кілька років їх можуть замінити новими, що буде вимагати переформатування інформації для можливості відтворення на електронному пристрої;

- користуватися електронним посібником не так зручно, як паперовим (хоча цей показник часто є суб'єктивним, відносним).

Висновки. Отже, незважаючи на певні недоліки, електронний посібник із діалектології дасть змогу користувачеві:

- доповнювати та редагувати текст відповідно до власних потреб та вимог сьогодення (включати нові емпіричні дані; доповнювати текст відповідно до регіональних особливостей; робити правки у матеріалі, який є неактуальним через зміни в діалектній мові);

- користуватися можливостями графіки та мультимедіа (наприклад, прослуховування аудіозапису говірки разом зі спостереженням за транскрипцією допоможе краще досягнути мовну специфіку говірки, діалекту, оволодіти вмінням транскрибувати).

У перспективі плануємо ввести електронний посібник із діалектології у навчальний процес та перевірити ефективність його використання.

Література

1. Говірки Чорнобильської зони : тексти / Відп. ред. Гриценко П.Ю. – К. : Довіра, 1996. – 360 с.

2. Жосан О. Електронний посібник у школі : дидактичні можливості / О. Жосан // Інформаційно-комунікаційні технології навчання : психолого-педагогічні та дидактичні аспекти впровадження : інтернет-конференція. – Електронний ресурс : <http://intkonf.org/kand-red-nauk-zhosan-oe-elektronniy-posibnik-u-shkoli-didaktichni-mozhливosti/>

3. Зайнутдинова Л. Х. Создание и применение электронных учебников на примере общетехнических дисциплин : [монография] / Л. Х.Зайнутдинова. – Астрахань : Изд-во ООО "ЦНТЭП", 1999. – 363 с.

4. Зимина О.В. Печатные и электронные учебные издания в современном высшем образовании : теория, методика, практика / О. В. Зимина. – М. : Изд-во МЭИ, 2003. – С. 165.
5. Лизанець П. Діалектологія як наука сучасного мовознавства / П. Лизанець // Діалектологічні студії 3 : Збірник пам'яті Ярослави Закревської / Відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Видавництво М. П. Коць, 2003. – С. 247–254.
6. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1060 від 01.10.2012 "Про затвердження Положення про електронні ресурси".
7. Павловский В. Е. Концепция, структура, программная реализация электронного Интернет-учебника / В. Е. Павловский, Т. О. Невенчанная, Г. С. Курганская, Е. В. Пономарева : препринт Института прикладной математики им. М. В. Келдыша РАН. – М., 2003. – 32 с.
8. Павлюченко Ю.А. Система электронного обучения "SYDNEY" / Ю.А.Павлюченко, Н.Д. Хатьков // Тезисы научно-методической конференции "Самостоятельная работа студентов. Дидактическое и программное обеспечение". – Томск : ТУ-СУР, 1999. – С. 104-108.
9. Тыщенко О. Б. Новое средство компьютерного обучения – электронный учебник / О. Б. Тыщенко // Компьютеры в учебном процессе. – 1999. – № 10. – С. 89-92.

Д. А. Мареев

**ЭЛЕКТРОННОЕ ПОСОБИЕ ПО ДИАЛЕКТОЛОГИИ КАК ЭЛЕМЕНТ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ**

Статья посвящена вопросу создания и использования электронного пособия по диалектологии в учебном процессе вуза. Определены мультимедийные технологии, которые целесообразно использовать в таком пособии.

Ключевые слова: диалектология, пособие по диалектологии, электронное пособие, учебно-методическое обеспечение.

D. A. Mareyev

**ELECTRONIC MANUAL ON DIALECTOLOGY AS AN ELEMENT OF THE
EDUCATIONAL ENVIRONMENT**

The article is devoted to the problem of creating and using electronic manuals about dialects in the educational process of the university. The multimedia technologies which can be used in this manual are defined.

Key words: dialectology, manual on dialectology, electronic manual, training and methodological support.